

Bachelor proef Praktijkonderzoek

Naam: Aathis Elayathamby
Studentnummer: 0990642
Klas: VSW 4a
Docent: Anne Frederiks
Inleverdatum: 2 juni 2023

Voorwoord

Hierbij wil ik een aantal leden enorm bedanken voor hun bijdrage in dit onderzoek. Dankzij hun bijdrage is de onderzoeker tot bepaalde inzichten gekomen waar die zijn praktijkprobleem mee kon beantwoorden. De betrokkenen in dit onderzoek waren mijn afstudeerbegeleider Karin, docent Anne, onderzoeker Clementine en alle respondenten die een waardevolle bijdrage hebben geleverd.

In dit onderzoek is mij opgevallen dat er weinig aandacht aan de etnische identiteit van kinderen met een migratieachtergrond wordt besteed. Als sociaal werker signaleerde ik een kans voor de professionals en jeugdigen om gezamenlijk aan dit praktijkprobleem te werken. Mijn doel is om de organisatie Enver te inspireren om meer aandacht te besteden aan dit praktijkprobleem.

Veel leesplezier!

Inhoud

Voorwoord	2
Abstract	4
H1 praktijkprobleem.....	5
1.1. Aanleiding en context.....	5
1.2. Praktijkprobleem	7
1.3. Onderzoeksdoel.....	10
1.4. Onderzoeksvraag en deelvragen	10
H2 Onderzoeksaanpak.....	11
2.1. onderzoeksmethoden	11
2.2. Analysemethoden	13
H3 Resultaten	14
3.1. Resultaten vanuit literatuur, professionals en cliënten	14
3.2. Handelingsalternatief presenteren	20
H4 ontwerpen en uitwerken handelingsalternatief.....	21
Literatuurlijst:	24
Bijlage 1 interview leidraad en planning	27
Bijlage 1.1. Interviewleidraad en vragen professionals.....	27
Bijlage 1.2. Interview professionals:.....	27
Bijlage 1.3. Interview planning professionals:.....	29
Bijlage 2 interviewleidraad en planning jeugdigen	30
Bijlage 2.1. Interview planning jeugdigen	30
Bijlage 3 selectiecriteria tabel	31
Bijlage 4 horizontale vergelijking.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 4.1. Horizontale vergelijking jeugdigen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 4.2 horizontale vergelijking professionals	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 5 transcripten.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Transcript 5.1. Professional	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 5.2. transcript met professional	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 5.3. Transcript jeugdige	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 5.4. Transcript jeugdige	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 6 menulijst cultureel eten.....	32

Abstract

In het dagelijks leven is elk jeugdige bezig met zijn identiteitsontwikkeling. De jeugdzorginstellingen zijn allemaal ingericht met een Nederlandse visie waar er weinig rekening gehouden wordt met de etnische identiteit van kinderen met een migratie achtergrond. Elk kind heeft recht op een gelijke ontwikkeling, ook als je in een jeugdinstelling woont. Het is dan belangrijk dat zij ook de capaciteiten aangeboden krijgen om zijn/haar etnische identiteit verder te ontwikkelen. We hebben in de pleegzorg gezien dat kinderen met een migratie achtergrond in een identiteitscrisis kunnen belanden, doordat er een gebrek is aan cultuur-sensitief werken. Hierdoor krijgen de jeugdigen geen gelijke kansen om zijn/haar etnische identiteit verder te ontwikkelen. Uit de observaties binnen deze instellingen is er gebleken dat er meer aandacht moet komen voor dit praktijkprobleem. Hieronder volgt de onderzoeksvraag wat jullie tot denken gaat zetten. *Hoe kunnen professionals van het uitwijkhuis Posthoorn en residentiele leefgroepen binnen Enver de jeugdigen van 12 – 18 jaar met een migratie achtergrond bewuster maken van hun etnische identiteitsontwikkeling?* De grote vraag is of dit ook geldt in de uitwijkhuizen en residentiële leefgroep. Daar gaan jullie achter komen.

H1 praktijkprobleem

1.1. Aanleiding en context

In het dagelijks leven is elk individu bezig met het ontwikkelen van zijn identiteit. De etnische identiteit is hier een onderdeel van. Maar wat is een etnische identiteit? Er is geen universele definitie van de betekenis (Evans, Forney, Guido, Patton & Renn 2010). Volgens Ensie (2023) verwijst etnische identiteit naar de groep waartoe iemand behoort op basis van gemeenschappelijke culturele kenmerken, zoals taal, afkomst, religie en tradities. De manier van denken en handelen is vaak gebaseerd op de kenmerken die hierboven worden genoemd. Vanuit een ontwikkelingspsychologisch perspectief is de identiteitsontwikkeling een van de kerntaken in de adolescentiefase, die uiteindelijk een belangrijke basis biedt in de toekomst (Day, Badou & Breda, 2020). Een stabiele identiteitsontwikkeling gaat gepaard met een groter psychisch welbevinden, minder psychologische problemen en minder stress (Luyckx et al, 2017, in Day et al, 2020).

Het praktijkonderzoek vindt plaats binnen de organisatie Enver. Enver is 1 januari 2018 ontstaan uit een fusie tussen Flexusjeugdplein, Stek Jeugdhulp en TriviumLindenhof. Enver helpt als er kwetsbaarheden of problemen zijn die de ontwikkeling van een kind of jongere belemmeren. Vanuit de pedagogische visie bieden hulpverleners die ondersteuning, die past binnen de vragen en behoeften van de doelgroep (Over Enver, z.d.). In Enver heb je velen jeugdinstanties waar ik als jeugdzorgwerker binnen de invalpool van Enver werkzaam bent. Als vaste invaller van de kleinschalige voorziening Langenhorst (Rotterdam-Zuid), heb je als invaller veel verbeterpunten gezien. In dit geval heb ik gesignaleerd dat er kansen liggen in het verbeteren van de etnische identiteitsontwikkeling op de kleinschalige voorzieningen Langenhorst, Noord (Rotterdam Noord) en Uitwijkhuis Posthoorn.

In dit praktijkonderzoek zal er onderzoek gedaan worden naar één uitwijkhuis en twee kleinschalige voorzieningen. Het concept van de twee kleinschalige voorzieningen zijn hetzelfde als de uitwijkhuizen, waardoor zij goed op elkaar aansluiten. In het verleden waren namelijk Uitwijkhuis Noord (Rotterdam Noord) en Uitwijkhuis Rotterdam-Zuid (Langenhorst) ook uitwijkhuizen. Sinds Maart 2023 is er een advies uitgesproken vanuit Enver dat het omgevormd gaat worden naar een kleinschalige voorziening. Doordat de drie voorzieningen op elkaar uitsluiten zal mijn onderzoek hier plaatsvinden.

Uitwijkhuizen zijn oorspronkelijk bedoeld als tijdelijke plek om terug te werken naar huis. In de praktijk verblijven er kinderen met verschillende perspectieven (wel/niet naar huis of nog onduidelijk) en ook problematiek wisselend (wel of niet complex). In één uitwijkhuis woont/werkt een professionele uitwijkhuisopvoeder met zijn partner. Daarnaast heb je pedagogische medewerkers die hierbij ondersteunen (De Baat, 2023). Enver streeft ernaar om jeugdigen zoveel mogelijk thuis op te laten opgroeien; het liefst thuis of bij netwerk, en als dit niet lukt bij een gezinshuis of pleeggezin. In dit geval zijn er kleinschalige voorzieningen voor deze jeugdigen. Een kleinschalige voorziening is bedoeld voor een klein aantal jeugdigen met een klein aantal pedagogische medewerkers met meer continuïteit en rust voor de jeugdigen dan op een reguliere groep.

De doelgroep van de uitwijkhuizen is diverser dan dat deze oorspronkelijk bedoeld was (tijdelijke plek voor terugkeer naar huis). De vraag naar tijdelijke bedden voor kinderen met complexe problematiek is momenteel groot waardoor er kinderen met een andere onduidelijke perspectief in de uitwijkhuizen wonen (De Baat, 2023). Het concept van de jeugdigen met brede/complex problematiek doelgroep sluiten goed aan bij kleinschalige voorzieningen. Hier komt wel bij kijken dat

er twee uitwijkhuizen van de drie niet meer werken met een uitwijkhuisopvoeder, maar met een vaste groep pedagogische medewerkers die lange diensten draaien.

Er worden regelmatig jeugdigen geplaatst met een ander etnische identiteit dan de Nederlandse identiteit, waarin de jeugdigen met een ander etnische identiteit zijn opgegroeid met andere normen en waarden, cultuur, etc. Het praktijkonderzoek zal gaan plaatsvinden op de residentiele voorziening Langenhorst (Rotterdam-Zuid), Noord (Rotterdam Noord en Uitwijkhuis Posthoorn (Capelle aan Den IJssel). In de residentiele voorziening Langenhorst verblijven er momenteel vier jeugdigen waarvan drie jeugdigen een andere etnische achtergrond hebben dan de Nederlandse identiteit. De leeftijdsgroep van de kinderen hier is tussen 12 en 17j. In de residentiele voorziening Noord heb je drie van de vier jeugdigen met een etnische achtergrond. En als laatste heb je uitwijkhuis Posthoorn waar er momenteel vier jeugdigen verblijven. Drie van de vier kinderen zijn familiair met elkaar verbonden. De kinderen worden begeleid door een aantal vaste jeugdzorgwerkers, uitwijkopvoeder, partner van uitwijkopvoeder, jeugdzorgwerkers vanuit de invalpool en gedragswetenschapper.

Om mijzelf meer te verdiepen in de etnische identiteitsontwikkeling ben ik in gesprek geraakt met een onderzoeker van de Universiteit van Groningen/docent HR Social Work. De onderzoeker Clementine Degener heeft onderzoek gedaan naar wat voor invloed een transculturele uithuisplaatsing naar een pleeggezin heeft op de etnische identiteitsontwikkeling van kinderen met een migratieachtergrond in de adolescentiefase. Er is in deze sector al veel onderzocht door Clementine Degener, maar het vraagstuk is nog niet onderzocht bij een uithuisplaatsing in een residentiele leefgroep en uitwijkhuis. Het is voor mij een uitdaging om te kijken of dezelfde problematiek zich ook afspeelt in de residentiele leefgroepen en Uitwijkhuis Posthoorn. Er worden namelijk regelmatig kinderen in een residentiele leefgroep en uitwijkhuis geplaatst met een migratie achtergrond.

Als vaste invaller binnen de Invalpool van Enver heb ik binnen mijn observaties en gesprekken gesignaleerd dat de kinderen in de residentiele leefgroepen en uitwijkhuis Posthoorn weinig ruimte krijgen om te kunnen exploreren binnen hun etnische identiteit. Uit verschillende studies blijkt dat het ontwikkelen van een sterke etnische identiteit bijdraagt aan een beter psychosociaal functioneren, betere schoolprestaties en betere mentale gezondheidsuitkomsten van individuen (Degener, 2021). Een zwak ontwikkeling van de etnische identiteit kan problematisch zijn voor kinderen die geplaatst worden in de uitwijkhuizen. Zo heb ik gesignaleerd dat er kinderen met een migratie achtergrond niet gestimuleerd worden om naar de moskee te gaan, geen Arabisch eten word voorbereid en er geen Surinaams muziek in huis word gedraaid. Daarentegen wordt er wel rekening gehouden met halal eten en ramadan.

De kinderen met een Nederlandse etnische identiteit krijgen wel voldoende mee in hun etnische identiteitsontwikkeling, omdat de residentiele leefgroepen en uitwijkhuis zijn ingericht met Nederlandse gewoontes, normen en waarden Phinney (1996, in Day et al, 2020) beschrijft dat jongeren met een migratie achtergrond extra uitdaging ervaren om daarmee invulling te geven aan de meervoudige (culturele) identiteit. Het vinden van een gebalanceerd (meervoudige) identiteit kan lastig zijn, omdat ze om moeten gaan met verschillende (soms tegenstrijdige) wensen van de omgeving, die samenhangen met de verschillende sociale contexten waarin de jongeren zich bewegen (Day et al, 2020). Hierin hebben de kinderen met een Nederlandse achtergrond minder last van, doordat zij niet een meervoudige identiteit hoeven te ontwikkelen. Binnen de uitwijkhuizen worden er bijvoorbeeld Europese gerechten gemaakt, Nederlandstalige muziek gedraaid en om 18:00 etenstijd gehouden. Hierdoor zullen de kinderen met een niet migratieachtergrond zich sneller ontwikkelen naar de identity achievement status, omdat het deel uitmaakt van hun identiteit. De

identity achievement houdt in dat een kind weet wat hij/zij wilt in het leven, bewuster handelt en staat achter de keuzes die hij/zij maakt (Van der Wal & de Wilde, 2021).

Het is belangrijk dat de jeugdigen binnen de residentiele leefgroepen en uitwijkhuis kunnen exploreren binnen een meervoudige identiteit. Zij kunnen anders snel in een identiteitscrisis belanden, wat ervoor zorgt dat zij in conflict raken met zichzelf (Degener, 2021). Erik Erikson (1968, in van der Wal & de Wilde, 2021) stelt dat de identiteitscrisis ontstaat uit een grote ontwikkelingsgebeurtenis die in je leven is ontstaan, waardoor je zelf in twijfel trekt en bestaan van de wereld. De symptomen van de identiteitscrisis zijn: laag zelfvertrouwen, je eigenwaarde in twijfel trekken, je verloren of doelloos voelen, emotioneel verstrooid, verhoogde gevoelens van onzekerheid en/of verhoogde gevoelens van angst/depressie (Van der Borg, 2023). De jeugdigen maken tijdens de uithuisplaatsing al grote veranderingen mee. De grote impact in hun leven kan ervoor zorgen dat zij zich niet meer bezighouden met hun identiteitsontwikkeling van tot deze symptomen kan leiden.

1.2. Praktijkprobleem

De psycholoog Erik Erikson heeft veel onderzoek gedaan als het gaat om identiteit. Volgens Erik Erikson is identiteit afgeleid van het Latijnse *idem*, dat dezelfde betekent. In de wiskunde wordt dit begrip gebruikt dat iets kan veranderen, maar nog steeds dezelfde betekenis kan hebben (Erikson, 1968, in van der Wal & De Wilde, 2021). Identiteit heeft ook te maken met je gevoel over jezelf. Als mensen wordt gevraagd wie ze zijn, antwoorden ze met hun naam en voor officiële situaties legitimeren we ons met een identiteitsbewijs. Volgens Erik Erikson zijn we meer dan een identiteitsbewijs (Erikson, 1968, in van der Wal & Wilde, 2021). We hebben vele eigenschappen, ervaringen, overtuigingen en eigenaardigheden. Er zijn kenmerken die vaststaan en kenmerken die veranderen. Maar de vraag is: Wie ben jij als de kenmerken veranderen? De vraag die bij adolescenten dan opkomt is wie zij dan echt zijn? Past gedrag/persoonlijkheid die zij vertonen binnen hun identiteit? De jeugdigen blijven continu deze identiteitsvragen stellen, terwijl er constant kenmerken van de jeugdigen veranderen. Hierdoor stellen de jeugdigen steeds nieuwe identiteitsvragen (Van der Wal & Wilde, 2017). Voor de jeugdigen met een migratieachtergrond in residentiele leefgroepen en uitwijkhuis Posthoorn geldt dit sterker, omdat zij uit huis zijn geplaatst en opnieuw op zoek moeten gaan naar een meervoudige identiteit in een nieuwe omgeving. Zodra de kinderen uit huis worden geplaatst bevinden zij zich in een identiteitsstatus die Erik Erikson heeft gecreëerd.

Volgens Erik Erikson (1968, in van der Wal & De Wilde, 2021) zijn er vier vormen van identiteitsontwikkeling. Allereerst heb je *diffuse*, waarin exploratie en toewijding afwezig zijn bij de adolescent. De individuen weinig begrip tonen voor hun etnische identiteit, en hebben geen interesse om meer erover te weten. Er zijn weinig signalen van trots of een positief gevoel over het behoren tot de etnische groep, aldus Erik Erikson (1968, in Wal & De Wilde, 2021). De gevolgen voor adolescenten, die zich in de diffusion status bevinden, zij veel angst ervaren en een lange zelfwaardering hebben. Hun moreel denken zit op het pre conventioneel niveau, dit houdt in dat zij nog niet echt een besef hebben van wat goed of fout is en regelmatig gecorrigeerd worden door ouders/verzorgers (Kohlberg, 1969, in Augeo leer, z.d.). Ze zijn weinig autonoom en hebben de neiging om ondoordacht te reageren. Ze zijn kwetsbaar voor drugsgebruik, en op latere leeftijd hebben ze moeite om intieme relaties te ontwikkelen (Soenen & Luycks, 2003).

Als tweede heb je *foreclosure* status waarin adolescenten zich erg conformeren aan de eisen en verwachtingen van hun etnische groep, waardoor er geen ruimte is om te experimenteren met eigen keuzes. De gevolgen van adolescenten die zich bevinden in deze status zijn niet erg zelfstandig, maar ervaren weinig angst (Soenen & Luycks, 2003). De denkwijze van deze adolescenten ligt vaak in de

autoritaristische en/of etnocentrische waarden en denkbeelden. Dit houdt in dat zij een dominante denkwijze hebben en alle culturen beoordelen vanuit hun eigen cultuur en soms eigen cultuur als superieur beschouwen. Hun moreel denken ligt in de conventioneel stadium. Ze zijn bewust van wat goed of fout is, doordat zij de normen en waarden van hun opvoeders en omgeving overnemen (Kohlberg, 1969, in Augé leert, z.d.).

Je hebt Moratorium fase waarin de adolescenten gaan experimenteren zonder commitment oftewel verwachtingen en eisen van volwassenen binnen hun etnische groep. Zij vertonen hoge niveaus van morele ontwikkeling en cognitieve complexiteit, nemen persoonlijke verantwoordelijkheid voor hun beslissingen, en hebben tijdens de jongvolwassenheid geen problemen met het vormen van positieve en wederkerige relaties. In vergelijking met de identity achievement zijn adolescenten in deze fase meer onzeker en angstig, en in zekere mate kwetsbaar voor drugsgebruik.

Tot slot heb je Identity achievement, waarin de adolescent zich dusdanig ontwikkeld heeft dat hij of zij eigen keuzes kan maken. De adolescent heeft verwarring overwonnen, weet wat hij/zij wilt in het leven en neemt verantwoordelijkheid voor de keuzes die hij/zij maakt (Erikson, 1968, in van der Wal & de Wilde, 2021). In tegenstelling tot de andere statussen is de identity achievement de ideale status om je als adolescent in te bevinden. De adolescenten in deze fase vertonen over het algemeen de minste psychopathologische symptomen. Zij hebben angst overwonnen en hoge zelfwaardering. Hun morele ontwikkeling is te bevinden in de post conventioneel niveau. Dit komt vaak rond je 18de jaar waarin je bestaande regels ter discussie stelt, nadenkt over levensvragen en vragen stelt waar volwassenen niet altijd een antwoord op hebben. Je vormt je eigen normen en waarden (Kohlberg, 1969, in Augé leer, z.d.). Het verschilt per jongere in welke fase zij zich bevinden. In ieder geval is het de taak van de jeugdzorgwerkers om aandacht hieraan te besteden om de kinderen te stimuleren te streven naar de identity achievement status. De bewustwording van professionals over deze problematiek is van belang, zodat de kinderen met een migratieachtergrond niet belanden in de diffuse status.

Het is nieuw voor een kind met een migratieachtergrond om in een nieuwe woonsituatie te bevinden. Ze komen terecht in een andere omgeving met andere mensen, ander bed en andere gewoontes. Kleine vanzelfsprekende routines in het alledaagse leven zijn voor deze jeugdigen niet meer vanzelfsprekend. Volgens Degener (2023) kunnen pleegkinderen te maken hebben met ander manier van spreken, andere cultuur, en/of andere religie die zij bij hun ouders gewend waren. Dit geldt ook voor jeugdigen die in residentiele leefgroep of uitwijkhuis geplaatst worden. Al deze veranderingen kunnen leiden tot verwarringen bij de kinderen (Degener, 2023). Ze moeten zich als kind verhouden tot verschillende mensen (ouders, pleegouders en professionals), die verschillende opvoed- en/of ouderrollen hebben, of anders in het leven staat ten opzichte van de kinderen. De jeugdigen met een migratie achtergrond die in leefgroepen geplaatst worden lijken ook met dit problematiek te kampen, omdat zij zich ook moeten aanpassen aan de normen en waarden op de leefgroep en uitwijkhuis Posthoorn. Kortom zorgt dit voor verwarring bij de kinderen. Ze krijgen daarmee verschillende boodschappen mee, over wie zij zouden zijn, hoe zij zich moeten gedragen of bij wie zij eigenlijk horen (Degener, 2023). Zij kunnen om deze redenen urgente identiteitsvragen hebben. Bijvoorbeeld wie zij eigenlijk zijn? Bij wie zij horen? En bij wie juist niet? Hoe moeten zij zich op verschillende plekken gedragen? Welke taal spreken ze waar? Een positieve identiteit is van belang om de welzijn van de jeugdigen op deze groepen en uitwijkhuis te bevorderen. En hun te ondersteunen bij deze identiteitsvragen.

Volgens Umana Taylor & Hill (2014) blijkt dat pleegouders weinig aandacht besteden aan de etnische identiteitsontwikkeling. De pleegouders weten vaak niet hoe zij hun pleegkind van etnische minderheid hierin kunnen ondersteunen, en hiervoor interculturele vaardigheden moeten

ontwikkelen (Degener, 2021). Het toepassen van culturele competenties vraagt om: De etnische bewustzijn, vereiste om kinderen met een migratieachtergrond in contact te brengen met hun geboorte cultuur en hen voorbereiden op discriminatie en raciale vooroordelen binnen de samenleving (Degener, 2021). Het is nu de vraag of de jeugdigen met een migratieachtergrond in de residentiele leefgroepen en uitwijkhuis Posthoorn ook ervaren of zij blootgesteld worden aan hun geboortecultuur en voorbereid worden op omgaan van discriminatie en raciale vooroordelen in de samenleving. Uit gesprekken met de gedragswetenschapper van de residentiele leefgroepen van Langenhorst en Noord blijkt dat er weinig aandacht aan besteed wordt en onbewust gehandeld wordt. Hiermee wordt bedoeld dat de jeugdzorgwerkers niet handelen vanuit een bepaalde methode om de etnische identiteitsontwikkeling van jeugdigen met een migratie achtergrond te stimuleren. Waarom is het van belang dat er een bewuste aanpak komt voor het ontwikkelen van de etnische identiteitsontwikkeling van kinderen met een migratieachtergrond?

Tijdens de uithuisplaatsing kunnen de kinderen een verbinding voelen met hun etnische identiteit. De kinderen worden tijdens de uithuisplaatsing naar een pleeggezin beperkt in het bevorderen van hun etnische identiteitsontwikkeling, wat kan leiden tot verlies van hun etnische achtergrond (Degener, 2021). Eerdere studies hebben aangetoond dat jongeren met een hogere etnische identiteitsontwikkeling een hoger zelfbeeld en positieve schoolprestaties hebben (Phinney, 1992). Volgens Phinney (1992) blijkt het bijwonen van etnische diverse scholen, en het spreken met leeftijdsgenoten van verschillende etnische achtergronden bijdragen aan de etnische identiteitsontwikkeling. Daarnaast kan het kind nog steeds contact hebben met familieleden wat hen in de positie brengt waarin zij opgroeien met twee verschillende culturen. Ze kunnen in dit geval loyaliteitsproblemen ervaren tussen het pleeggezin en familieleden, wat van invloed kan zijn op de manier waarop ze omgaan met de etnische-culturele achtergrond van beiden. Uit verschillende studies van Andriessen (geciteerd in Degener, 2021) blijkt dat etnische minderheden in Nederland worden gediscrimineerd op basis van hun huidskleur, etnische achtergrond en/of religie. Wanneer pleegkinderen transcultureel geplaatst zijn, kunnen deze mechanismen van stigmatisering elkaar kruisen. Hierdoor is het van belang dat als de jeugdigen hun etnische identiteit verder ontwikkelen beter om kunnen gaan met discriminatie, racisme en bewuster zijn van hun eigen identiteit. Het is van belang dat er tijdens de uithuisplaatsing naar de residentiele leefgroep en Uitwijkhuis Posthoorn al rekening gehouden wordt met deze gevaren.

Tijdens de transculturele uithuisplaatsing is het van belang dat er bij de overdracht aandacht besteed wordt aan de tradities, culturele trots en taal, zich voorbereiden op ervaringen met racisme en vooroordelen, bevorderen van diversiteit en gelijke behandeling. Kortom culturele socialisatie vanuit ouder/verzorger is positief gebleken voor de etnische identiteitsontwikkeling van jongeren uit etnische minderheden (Degener, 2021).

Volgens Wang (2016) kunnen kinderen zich zowel verbonden voelen met de Nederlandse identiteit als met de cultuur van oorsprong. Migratie houdt een veranderingsproces in. Migratie is een verlieservaring die invloed heeft op vele terreinen van iemands identiteit. Er zijn bijvoorbeeld vaak veranderingen in sociale status of klasse (Wang, 2016). Migratie zorgt voor een grotere bewustzijn van de eigen identiteit. Je bevindt je in een andere omgeving, waardoor je automatisch geconfronteerd wordt met aspecten van je eigen identiteit (Wang, 2016). Bijvoorbeeld een jongere van Irakese afkomst die gedwongen verhuist naar Nederland en terecht komt in een uitwijkhuis. In zijn geval is migratie een verlieservaring die invloed heeft op vele terreinen van zijn etnische identiteitsontwikkeling. De jongeren met migratieachtergrond ervaren ook extra uitdaging in de identiteitsvorming. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de kinderen niet hierdoor hun bandbreedte gaan belasten wat weer invloed kan hebben op hun academische prestaties.

Volgens Mullainathan & Shafir (2013) is bandbreedte een maatstaf van hoeveelheid bewerkingen onze hersenen aankunnen, ons vermogen om aandacht op te brengen, om goede beslissingen te nemen, en om vast te houden aan je planning en verleiding te weerstaan. Doordat schaarste ons voortdurend terugzuigt in een tunnel, vermindert ze onze bandbreedte en tast daarmee onze fundamentele capaciteiten aan (Mullainathan & Shafir, 2013). In dit geval is er een schaarste oftewel gebrek aan etnische identiteitsontwikkeling. Bijvoorbeeld een kind met een migratieachtergrond uit een uitwijkhuis heeft een tentamen die volgende week plaatsvindt. Het gebrek aan kennis over zijn eigen identiteit kan de aandacht van de jongere afleiden door niet meer bezig te zijn met het tentamen, maar wel met zijn identiteitsvragen. Hierdoor is het van belang dat een jongere uit een residentiele leefgroep en uitwijkhuis hier niet in verwickeld raakt.

1.3. Onderzoeksdoel

Hieronder volgen een onderzoeksdoel met een onderbouwing wat mijn onderzoek gaat opleveren voor de uitwijkhuizen. **Onderzoeksdoel 1:** *Aan het einde van mijn praktijkonderzoek zijn de jongeren met migratieachtergrond van de residentiele leefgroepen en uitwijkhuis Posthoorn bewuster van hun eigen etnische identiteitsontwikkeling*

Het doel van dit praktijkonderzoek is dat de jongeren met migratie achtergrond, jeugdzorgwerkers, gedragswetenschapper en uitwijkhuisopvoeders van de residentiele leefgroepen en uitwijkhuis Posthoorn op de hoogte zijn van: wat voor invloed de uithuisplaatsing heeft op de etnische identiteit van een jeugdigen met een migratie achtergrond. En vanuit deze informatie een plan van aanpak kunnen maken om bewuster aan de slag te gaan als het gaat over het ontwikkelen van de etnische identiteit van een jeugdige met een migratieachtergrond. Het is dan belangrijk dat de jongeren vanuit de werkwijze van de jeugdzorgwerkers bewuster worden van hun eigen etnische identiteit, wat deel uitmaakt van je gehele identiteit.

Het concept van de kleinschalige voorzieningen met brede/complexere doelgroep sluit goed aan bij de vragen die Enver Krijgt (De Baat, 2023). Door de klein aantal jeugdigen en klein aantal pedagogische medewerkers is er in een kleinschalige voorziening meer continuïteit en rust dan op een leefgroep. Het is dan een geschikte plek om juist in rust de etnische identiteitsontwikkeling verder op te pakken, zeker als je met weinig jongeren zit, waardoor je de aandacht breder kunt verleggen dan op leefgroepen. De brede/complexere doelgroep die in het verslag van Enver wordt genoemd zijn ook jongeren met een migratieachtergrond die behoefte hebben aan een volledige identiteitsontwikkeling. Er is binnen Enver nog geen specifieke werkwijze hierin hoe de pedagogische medewerkers deze jongeren hierbij kunnen helpen. Daarentegen moet een uitwijkhuis een huiselijk gevoel geven voor de jeugdigen met een migratieachtergrond. Het is namelijk een grote verandering in hun leven wat zij moeten verwerken. Een aanpassingsvermogen op de doelgroep zou positief kunnen bijdragen aan de etnische identiteit. Hoe zorg je ervoor dat uitwijkhuisopvoeder hierin de jeugdigen kan stimuleren om aan hun eigen etnische identiteit te werken. Uit de observaties die ik heb uitgevoerd is er weinig aangepast op de etnische identiteitsachtergrond van de kinderen en is het huis ingericht met een Nederlandse visie.

1.4. Onderzoeksvraag en deelvragen

Naar aanleiding van het beschrijven van het praktijkprobleem is de hoofdvraag: Hoe kunnen professionals van het uitwijkhuis Posthoorn en residentiele leefgroepen binnen Enver de jeugdigen van 12 – 18 jaar met een migratie achtergrond bewuster maken van hun etnische identiteitsontwikkeling?

Vanuit de hoofdvraag heb ik 3 deelvragen geformuleerd:

Deelvraag 1: Welke handelingsalternatieven biedt de literatuur voor het praktijkprobleem?

Deelvraag 2: Welke handelingsalternatieven bieden professionals voor het praktijkprobleem?

Deelvraag 3: Welke handelingsalternatieven bieden jeugdigen voor het praktijkprobleem?

H2 Onderzoeksaanpak

2.1. onderzoeksmethoden

Bij het onderzoeken van deelvraag één wil ik gebruik maken van tekstbronnen om data te verzamelen die mij kunnen ondersteunen in het vinden van een oplossing voor het praktijkprobleem, oftewel ontwikkelen etnische identiteit (migratie) jeugdigen in residentiele leefgroepen en uitwijkhuis Posthoorn. De databank Google Scholar moet meer inzicht geven over de verschillende handelingsalternatieven die de literatuurstukken te bieden hebben om de etnische identiteit positief te stimuleren binnen de residentiele leefgroepen en uitwijkhuis Posthoorn. Als onderzoeker streef je naar een valide onderzoek. Dit betekent dat je de invloeden die de uitkomsten van je onderzoek bepalen, zoveel mogelijk probeert te herkennen en te beschrijven (Van Der Donk & Van Lanen, 2019). De verschillende bronnen die ik gevonden heb, geven ook allemaal hetzelfde aan wat zorgt voor brontriangulatie en validiteit. Als je data verzamelt met behulp van verschillende bronnen, noemen we het brontriangulatie (Van Der Donk & Van Lanen, 2019). Je kunt hiermee data van verschillende auteurs met elkaar gaan vergelijken. Daarnaast is het handig om meerdere bronnen te gebruiken, omdat het anders te eenzijdig gaat worden (Van Der Donk & Van Lanen, 2019). In mijn onderzoek naar bruikbare bronnen (methodologische kwaliteit) maak ik gebruik van de zoekterm etnische identiteit waar mijn meeste bronnen vandaan zullen komen. Bij betrouwbaar onderzoek wordt ermee bedoeld dat je ernaar streeft dat het onderzoeksdoel dezelfde onderzoeksresultaten oplevert als het wordt herhaald of door iemand anders zou worden uitgevoerd (Van Der Donk & Van Lanen, 2019). Het kan bijvoorbeeld zijn dat de literatuurstuk in een andere context heeft afgespeeld, waardoor je je kritische houding moet inzetten om te kijken of het relevant is binnen jouw onderzoekcontext.

Daarnaast zal ik gebruik maken van een aantal bronnen die onderzoeker Clementine Degener uit haar onderzoek naar mij heeft verstuurd. Hierin staan relevante bronnen over de handelingsalternatieven om etnische identiteitsontwikkeling te versterken. De validiteit van de bronnen heb ik kritisch gecontroleerd door te kijken naar de context en of het vergelijkbaar is met mijn onderzoekcontext. De meeste bronnen van verschillende auteurs kan ik in mijn onderzoekcontext plaatsen wat zorgt voor de validiteit van mijn bronnen en dat het niet eenzijdig wordt. Het is ook van belang dat de naam van een auteur en datum van publicatie datum wordt vermeld, omdat je dan kan overwegen of het onderzoek betrouwbaar en bruikbaar is. Bij wetenschappelijke kennisontwikkeling gaat geldigheid voor toepasbaarheid en gaat de ontwikkeling van generieke kennis boven die van contextontwikkeling met als doel oplossingen te vinden die werken in de beroepscontext (Van Der Donk & Van Lanen, 2019). Er zijn namelijk vele onderzoeken uit de jaren 90 waar je kritisch moet zijn of het nog toepasbaar in deze tijd is. Het gebruik maken van geschreven rapporten en wetenschappelijke artikelen zorgt dan voor meer diversiteit in je brongebruik. Daarnaast concludeert van der Donk & van Lanen (2019) dat als je enkel verschillende wetenschappelijke bronnen bestudeert en vergelijkt, je vaak spreekt over een literatuurreview. Bestuderen heeft bij een praktijkonderzoek vaak een kwalitatief karakter. Je focust op de betekenis van de tekstbronnen (Van Der Donk & Van Lanen, 2019). Tijdens het overwegen bij het bestuderen van de tekstbronnen moet er rekening gehouden worden met verschillende situaties: Bij het bestuderen van de tekstbronnen (deelvraag 1) ben je minder afhankelijk van de dagelijkse dynamiek. Je kunt zelf bepalen op welk moment en op welke plaats je de tekstbronnen bestudeert. Als je privacygevoelige informatie wilt gebruiken, zul je hierover eerst toestemming moeten krijgen en

duidelijke afspraken maken met de uitwijkhuizen. Tijdens het bestuderen van de bronnen ben je afhankelijk van wat de schrijver van de betreffende tekst heeft geschreven. De notulen van een vergadering kunnen bijvoorbeeld gekleurd zijn door diegene die notuleerde (Van Der Donk & Van Lanen, 2019).

Bij het onderzoeken van deelvraag twee wil ik gebruik maken van bevragen, waarin ik professionals wil gaan interviewen. Bevragen houdt in dat je mensen vraagt hoe ze hun eigen gedrag, dat van anderen of een praktijksituatie waarnemen en ervaren (Van Der Donk & Van Lanen, 2019). Je kijkt als het ware naar de beroepspraktijk vanuit het gezichtspunt van de respondent die je bevraagt. Je hebt bij deze manier van dataverzameling altijd te maken met interpretaties van anderen. Je zult kritisch moeten kijken naar de validiteit en bruikbaarheid, omdat de interviewantwoorden niet direct de antwoorden kunnen opleveren wat het onderzoeksdoel kan beantwoorden. De betrouwbaarheid gaat omhoog als meerdere respondenten hetzelfde aangeven en je dan kunt vergelijken. Je zult ook duidelijk moeten aangeven dat het antwoord komt van een professional, vanwege de betrouwbaarheid. En in het bevragen wil ik gebruik maken van een kwalitatieve aanpak, waarin de onderzoeker een interview wil voeren waarbij er open vragen gesteld worden en doorvragen wanneer dat van belang is. Het zorgt voor uitgebreide antwoorden en de respondent bepaalt zelf wat hij hierover wilt vertellen. De vragen worden van tevoren voorbereid en meegenomen naar het interview. Tijdens het interview zal ik toestemming vragen of het interview opgenomen mag worden. Bij weigering zal er meegeschreven worden. Voor het interview zal er een overeenkomst getekend worden om geen onduidelijkheid te creëren voor beide partijen en privacy te waarborgen van respondent.

Er zal op drie locaties geïnterviewd worden waarin ik drie verschillende kwalitatieve methodes zal toepassen. Op de locatie Langenhorst (Rotterdam-Zuid) en locatie Posthoorn (Capelle aan den IJssel) zal ik een gestructureerd interview houden. In het gestructureerde interview zijn de vragen van tevoren in volgorde opgesteld en is er ruimte om door te vragen als je diepgang ziet in het antwoord. Op de locatie Noord (Rotterdam-Noord) zal ik gebruik maken van een andere methode. Door tijdsgebrek en aantal medewerkers die geïnterviewd moeten worden in een korte tijd is er gekozen voor een groepsdiscussie oftewel Focusgroep. Bij een focusgroep is er sprake van een interview met meer dan één persoon. De interviewer wordt ook wel de groepsleider genoemd en zal de open vragen stellen aan de verschillende respondenten. Dit element van discussie heeft een belangrijke functie. De interactie tussen collega's zal elkaar tot nieuwe inzichten brengen en diepgaandere gespreksonderwerpen wat ervoor zorgt dat iedereen gestimuleerd wordt om zijn/haar inzicht in te brengen (Van der Donk & Van Lanen, 2019). Het interview zal gestructureerd zijn, doordat de interviewer de vragen op volgorde heeft geformuleerd in een word bestand.

Tijdens de dataverzameling bevragen zal er rekening gehouden moeten worden met: Door te bevragen krijg je inzicht op informatie die je niet direct kunt waarnemen. Je kunt vragen naar de motieven en opvattingen, die lastig waarneembaar zijn. Doordat we een overeenkomst hebben getekend om hun anonimiteit te waarborgen kunnen de professionals met meer openheid praten. De antwoorden die in het interview worden genoemd door de respondent zijn lastig te verkrijgen in het dagelijks leven, omdat niet elk professional hier open over wil praten. En je komt niet met diverse professionals dagelijks in contact waardoor je de contacten moet plannen. Op het moment van interviewen nemen de professionals tijd om uitgebreid met mij de onderzoeker in gesprek te gaan. Daarnaast kun je in relatief korte tijd veel data verzamelen van verschillende respondenten. Door betrokkenen te bevragen, kun je gericht data verzamelen. Je stuurt de data verzameling met de vragen die je opstelt. Tijdens het interview kun je altijd nog wijzigingen brengen en inspelen op wat er gezegd wordt (Van Der Donk & Van Lanen, 2019).

In de voorbereiding van het interview worden er vijf professionals benaderd per locatie. Op elk locatie worden er vier pedagogische medewerker, een voogd van de kinderen en één gedragswetenschapper geïnterviewd. Het is namelijk handig om van verschillende pedagogische medewerkers hun perspectief over dit praktijkprobleem te horen. Hoe meer respondenten hetzelfde antwoorden, hoe hoger de validiteit gaat worden. Daarnaast is hier ook sprake van een brontriangulatie, omdat de onderzoeker verschillende typen respondenten benaderd. De voogd heeft namelijk een andere belevenis dan wat de gedragswetenschapper beleeft met dit praktijkprobleem. De onderzoeksresultaten zullen dan vanuit verschillende perspectieven gepubliceerd worden (Van Der Donk & Van Lanen, 2019). *De interview leidraad en planning staan in bijlage 1.*

Bij het onderzoeken van deelvraag drie wil ik gebruik maken van de methode: foto-elicatie. Er worden dan foto's ingezet tijdens de interviews (Harper, 2002, in Degener, 2021, p. 116). Foto's geven vaak gedetailleerd informatie over het leven van de persoon zelf. Op de foto's worden alledaagse zaken getoond waarnaar meestal niet wordt gevraagd. Met het gebruiken van foto's wordt er op een andere manier beroep gedaan op bewustzijn, in plaats van taal. Volgens Harper kan je met foto's de (culturele) verschillen tussen interviewer en respondent overbruggen (2002, in Degener, 2021, p. 160). Beiden praten namelijk vanuit een gedeeld beeld. Als onderzoeker wil ik de jeugdigen zelf van te voren de foto's laten nemen. Een voordeel hiervan is dat je dichtbij de beelden komt van de jeugdigen die ik interview (Harper, 2002, in Degener, 2021, p. 116). De foto's worden genomen vanuit hun eigen telefoon camera. Het voordeel hiervan is dat zij hun telefoon dagelijks bij zich hebben en waardevolle foto's die voor hun van betekenis zijn direct kunnen nemen. Het nadeel hiervan is dat de jeugdigen filters kunnen gebruiken bij de foto's. De vraag is dan of de onderzoeker even (dicht) bij zijn/haar leefwereld komt. Tenslotte biedt het de respondent ruimte om zelf via zijn telefoon de foto's te kiezen en op te sturen naar de onderzoeker (Degener, 2021).

Tijdens dit onderzoek wil ik de regie laten bij de respondent voor het kiezen van de foto's tijdens het interview. Een foto kan namelijk veel betekenissen voor iemand, die jij niet direct kan inzien als onderzoeker. Tijdens het gesprek wil ik wel een foto aan bod laten komen als ik denk dat het verband heeft met mijn onderzoeksdoel. Vervolgens worden de foto's van het onderzoek niet geanalyseerd, maar wel de opgenomen data. Hiermee zorg je ervoor dat de privacy goed wordt gewaarborgd, door de persoonlijke foto's van de respondenten erbuiten te laten. Tot slot is het van belang dat je een topiclijst in je achterhoofd hebt, zodat je niet afwijkt van het interview. Als je afwijkt zal de validiteit omlaag gaan, omdat je dan niet vindt datgene dat je wilt onderzoeken. Verdiepende vragen stellen is ook van belang. Er worden twee jeugdigen (12 en 14 jaar) met een Iraakse komaf geïnterviewd op de locatie Langenhorst, op de locatie Noord worden er een jeugdige met Poolse (15 jaar), Antilliaanse (12 jaar), en Egyptische (15 jaar) komaf geïnterviewd. Tot slot worden er op de Posthoorn een Surinaamse Liberiaanse (12) en Kaapverdiër (Leeftijd) jeugdige komaf geïnterviewd. Ze vallen allemaal onder de doelgroep 12-18 jaar. Doordat elk kind met een migratie achtergrond wordt geïnterviewd zal de validiteit omhoog gaan en bruikbaar zijn voor andere locaties met dezelfde context. En wordt er gebruik gemaakt van bron triangulatie, omdat er op drie verschillende locaties kinderen worden geïnterviewd. *In bijlage 2 bevindt zich de interview leidraad en planning.*

2.2. Analysemethoden

Per deelvraag is er gebruik gemaakt van een bepaalde analyse methode. In deelvraag 1 is er gebruik gemaakt van literatuurstudie waarin ik op zoek ben gegaan naar kernwoorden die te maken hebben met etnische identiteitsontwikkeling of identiteit. Bijvoorbeeld identiteit, etnische identiteit, identiteitsstatus, cultuur, achtergrond, exploreren, leren, netwerken etc. Uiteindelijk ben ik op zoek gegaan naar deze woorden, omdat het mij dichterbij de handelingsalternatieven van de

probleemstelling kan brengen. *In bijlage drie bevindt zich een selectiecriteria tabel waarin staat beschreven welke bronnen wel en niet zijn gebruikt.*

In deelvraag twee heb ik vervolgens gebruik gemaakt van de analyse methode transcriberen. Transcriberen is een vorm van notuleren waarbij een opname van een vergadering, bespreking of interview wordt omgezet in een geschreven tekst (bron). De vorm van transcriberen die wordt toegepast is woordelijk transcriberen, omdat je dan woord voor woord uit typt wat iemand zegt. Het nadeel hiervan kan zijn dat je niet letterlijk uittipt hoe iemand het zegt. Het gaat mij in dit interview om de informatie die professionals geven en dat wil ik dan gebruiken om deelvraag twee te kunnen beantwoorden. Na het transcriberen worden er relevante termen met betrekking tot de etnische identiteitsontwikkeling gemarkeerd met een stift oftewel gecodeerd. Vervolgens ga ik coderen waar ik kleine tekstfragmenten selecteer en die een naam geef. Ik zal dan coderen vanuit een kijkkader (deductief). Het is dan belangrijk dat ik op zoek ga naar verbanden en diepere betekenissen in de antwoorden die respondenten geven. Tijdens het coderen is het belangrijk dat je rekening houdt met een aantal voorwaarden: lees tekst meerdere keren, gebruik kleuren om fragmenten te markeren (bijv per thema), stel vragen aan jezelf ter verduidelijking (kritisch zijn), wees kort, simpel en precies in codering, bij start open coderen en later iteratief coderen (gericht coderen). In de vorige alinea staan verschillende kenmerken die ik zal gebruiken om te zoeken naar verbanden m.b.t. dit praktijkprobleem.

Tot slot heb ik in deelvraag 3 gebruik gemaakt van transcriberen. De transcriptie letterlijk overnemen is mijn plan, omdat het jonge kinderen zijn die bepaalde zaken moeilijk vinden om te verwoorden. Ik kan het als interviewer anders interpreteren. Hierdoor wil ik het letterlijk transcriberen, zodat ik er later vanuit mijn kritische houding naar kan kijken. Een voorwaarde bij een praktijkonderzoek is het gebruik maken van je kritische houding. Dit is een onderdeel van de vier onderzoekende houdingen die in het boek van onderzoekend vermogen wordt beschreven (Schouten, 2013). Vervolgens ga ik coderen waar ik kleine tekstfragmenten selecteer en die een naam geef. Ik zal dan coderen vanuit een kijkkader (deductief). Het is dan belangrijk dat ik op zoek ga naar verbanden en diepere betekenissen in de antwoorden die respondenten geven. In de vorige alinea staan verschillende kenmerken die ik zal gebruiken om te zoeken naar verbanden m.b.t. dit praktijkprobleem.

H3 Resultaten

3.1. Resultaten vanuit literatuur, professionals en cliënten

Deelvraag 1: Welke handelingsalternatieven biedt de literatuur voor het praktijkprobleem?

Identiteitsversterkend handelen

Volgens de verschillende onderzoeksrapporten blijkt dat identiteitsversterkend handelen kan bijdragen aan de bewustwording van de etnische identiteit van kinderen met een migratie achtergrond. In een gesprek met de onderzoeker Degener is er ook geconcludeerd dat het kan bijdragen aan de bewustwording van de etnische identiteit. Het onderzoeksrapport van Degener gaat over identiteitsversterkend handelen, omdat dit handelingsalternatief kan bijdragen aan de bewustwording van de etnische identiteit bij professional en jeugdigen. In dit rapport wordt een model beschreven wat gebruikt wordt in de pleegzorgsectie waar pleegzorgprofessionals gebruik van kunnen maken. In het model worden verschillende niveaus (professioneel niveau, relationeel niveau en contextueel niveau) benoemd. Op het niveau van professionals (identiteitsversterkend handelen begint bij kennis, vaardigheden en houding van de professionals) kunnen pleegzorgprofessionals veel betekenen voor pleegkinderen door hen te stimuleren met een open en onderzoekende grondhouding (Degener, 2023). Het vraagt van de professionals om een open en onderzoekende houding te hebben ten opzichte van verschillende culturen en achtergronden. De professional past de onderzoekende houding toe, waarin die nieuwe kennisbronnen, en leert in interactie met wie hij

of zij werkt. Een niet-wetende houding is belangrijk om open naar het verhaal te luisteren van de jeugdige met een migratieachtergrond. Het zorgt ervoor dat de pedagogische medewerker niet van te voren invult, hoe een ander iets ervaart. In dit geval kunnen pedagogische medewerkers binnen uitwijkhuizen en residentiële leefgroepen zich ook opstellen met een open en onderzoekende grondhouding om de jeugdigen bewuster te maken van hun etnische identiteitsontwikkeling. Daarnaast is het van belang om kennis te hebben over de cultuur en achtergrond van de jeugdigen. Het is van belang dat de pleegzorgprofessional weten wat qua persoonlijke, etnische, sociaal economische en/of religieuze achtergrond kunnen spelen in identiteitsvragen van pleegkinderen. Daarnaast is er toegang nodig tot kennisbronnen, zodat professionals zich goed laten informeren bij ieder casus. Het blijft belangrijk om een open en onderzoekende houding te hebben, omdat de kennisbronnen anders kunnen vertellen dan wat de jeugdigen aan jou vertellen. In de samenwerking met pleegzorgprofessional met de ouders kan er ook veel gedaan worden voor de bewustwording van de etnische identiteitsontwikkeling (Degener, 2023). De pleegzorgprofessionals kunnen mogelijkheden aanreiken om identiteit te exploreren. In dit onderzoeksrapport wordt beschreven dat kinderen ruimte nodig hebben om hun identiteit te exploreren. Zij kunnen een verband voelen ten opzichte van hun etnische, culturele en/ of religieuze achtergrond, maar niet beseffen hoe zij ermee om kunnen gaan. Zij hebben toegang nodig tot verschillende bronnen als, internet, mensen, muziek, boeken, waarmee zij kunnen exploreren en tegelijkertijd vormgeven. Er volgen nu twee voorbeelden: Eten kan zorgen voor een vertrouwde geur en smaken in huis. Het is belangrijk dat de pleegouders worden gestimuleerd om eten te maken wat betrekking heeft op de culturele achtergrond van de kinderen. Contact opnemen met de ouders of andere familieleden om recepten uit te wisselen of internet gebruiken kan een optie zijn. Daarnaast kan verzorging ook helpend zijn om het lichaam goed te onderhouden. Elk mens heeft verschillende kenmerken aan zijn lichaam die op een eigen manier verzorgd moeten worden. Bijvoorbeeld kroes haar, krullend en stijl haar pak je anders aan. Je kunt in de supermarkt overwegen om dit soort producten te halen, zodat er per kind rekening wordt gehouden. Naast de professionals en ouders heb je het sociale netwerk die belangrijk is voor de identiteitsontwikkeling. Het gaat hier om primaire opvoeder(s), school, vrienden, sportclub, de buurt, bredere familiebanden maar ook professionele hulpverleners (Degener, 2023). Het is belangrijk om de relatie tussen jeugdige en familie te versterken om een positieve identiteit te creëren. Je kan dit doen door middel van een Genogram of invulboek 'ik & iedereen' of Post-it methode. Door middel van Post-it plakken en verdiepende vragen stellen kom je erachter met wie het pleegkind graag activiteiten wilt doen. Daarnaast kan een rolmodel ook een grote rol spelen in de identiteitsontwikkeling. Het kan zijn dat er een bepaalde familielid is die ervaringen kan delen met het pleegkind. Of iemand die een vergelijkbare cultuur of achtergrond heeft. Bijvoorbeeld van de voetbal, zwemles etc.

Positieve identiteitsfactoren

De onderzoekers Degener en Bartelink (2023) hebben in samenwerking met Pleegzorg onderzoek gedaan naar cultuur en identiteit van een pleegkind. Volgens hen houdt een positieve identiteit in: Goed kan vertellen wie hij is, waar hij vandaan komt of waar zijn ouders vandaan komen, voelt dat het hoort bij mensen met hetzelfde afkomst, trots is op zijn huidskleur, achtergrond en haar en trots is op wie hij is en waar hij vandaan komt. Een positieve identiteit heeft weer positief invloed op de omgang met anderen, gevoel van eigenwaarde, geestelijke gezondheid en schoolprestaties. Het is waardevol als je het pleegkind laat kennismaken met zijn cultuur. Bijvoorbeeld: eten, muziek, gewoontes, geschiedenis en kunst. Hierdoor kunnen zij verbonden blijven met hun cultuur en werken aan een positieve identiteit (Degener, Bartelink & Pleegzorg, 2023). Bijvoorbeeld: vraag ouders van het pleegkind om te koken of draai vaker hun favoriete muziek in huis. Naast deze handelingen kan je ook beeldende therapie gebruiken om jeugdigen bewuster te maken van hun etnische identiteit.

Beeldende therapie bij identiteitsontwikkeling

Volgens Verhoeff (2008) kan beeldende therapie ondersteuning bieden in het versterken van de etnische identiteit. Identiteitsversterkend handelen betekent het ontwikkelen van een (stabiel) beeld van het 'ik' door stil te staan en bewust te zijn van je eigen gevoelens, gedachten, gedrag, wensen, mogelijkheden, rollen, waarden, toekomstplannen et cetera (Verhoeff, 2008). Dit onderzoeksrapport vond plaats in de GGZ sectie, maar kan ook in andere contexten (uitwijkhuizen en residentiele leefgroepen) met wijzigingen worden toegepast. Het vertellen en verbeelden van het eigen levensverhaal kan heel essentieel zijn in de identiteitsontwikkeling. De professional maakt dan samen met het client fotokopieën van oude foto's uit een album. De foto's kunnen worden vergroot, verkleind en vermenigvuldigd als het nodig is. Met de foto's kan een fotoalbum gemaakt worden met ruimte voor de eigen emotionele kleuring (Verhoeff, 2008). Het doel hiervan is dat het contact met het levensverhaal verbeterd kan worden, waardoor de identiteit zich beter manifesteert. Aanvullend hierop kunnen andere gevoelens bewuster worden en herinneringen een samenhang en plek krijgen (Verhoeff, 2008).

Interventie Click bij identiteitsontwikkeling

Binnen de organisatie Timon is er met betrekking tot identiteitsversterking een methodiek ontwikkeld, genaamd Click. In dit methodiek versterken zij de identiteitsontwikkeling van jongvolwassenen. Met deze methodiek werk je niet alleen aan de oplossing van problemen die aan de oppervlakte zichtbaar zijn, maar ook gaan ze aan de slag met identiteitsversterkende elementen die zelfinzicht en zelfvertrouwen bevorderen (Timon, z.d.). De methodiek is een combinatie van hulpverlening met creatieve opdrachten, die vervolgens door middel van foto's wordt vastgelegd, wat zorgt voor inclusiviteit en die ook bruikbaar is voor laaggeletterde jongeren. De begeleiders kunnen gesprekken aangaan met jeugdigen over existentiële thema's, familiale en culturele wijsheden. Een vereiste hierin is dat de begeleider zelf research heeft gedaan over de achtergrond, zodat hij bewust is hoe hij in deze onderwerpen staat. Het is ook belangrijk om zelf stil te staan bij je eigen overtuiging en belangen, zodat het niet straks spanningen oplevert met de jeugdige (Timon, 2023). Daarnaast kan familie en hun opvoeding die zij gekregen bijdragen aan de bewustwording van de etnische identiteitsontwikkeling. De culturele en familiale achtergrond gesprekken kan rust, stabiliteit en een sterkere identiteit geven. Het is belangrijk dat er gezocht wordt naar familie wijsheden, omdat generatie op generatie wordt doorgegeven hoe het leven het beste geleid kan worden. Dit past ook eens binnen de identiteit van de jongvolwassenen. Bijvoorbeeld je hoeft niet hard te lopen in het leven, omdat het daar niet om draait. Het kan ook zijn dat deze familiewijsheden niet passen bij de jeugdige. Je gaat dan samen kijken wat wel bij hen past, maar wel belangrijk dat je hen daarbij ondersteunt en faciliteiten biedt (Timon, 2023).

Pedagogische tools binnen jongerenwerk

Binnen het jongerenwerk worden er verschillende pedagogische tools gebruikt om meer inzicht te krijgen in de etnische groep waar zij in opgegroeid zijn (Day, Voorwinden, Yassine, 2022). In dit rapport zijn er verschillende interventies ontwikkeld om de jongeren te stimuleren bij hun identiteitsontwikkeling. Een van de methodieken waar professionals gebruik van kunnen maken is de zes componenten model, die inzicht geeft hoe het zelfbeeld van de jongere is opgebouwd. Het bestaat uit de volgende punten: betekenis, competentie, zelfbeschikking, impact, groep oriëntatie en diversiteitencirkel. Je gaat dan met de jeugdigen in gesprek over deze onderwerpen. Bijvoorbeeld bij onderwerp 'betekenis' gaat het over dat je het gevoel hebt dat je handelingen zinvol zijn en te maken hebben met je opvattingen, waarden en gedragingen. Je stelt dan duidelijke open vragen en aan de hand van topic lijst probeer je inzicht te krijgen met de jeugdige. Hiermee zorg je ervoor dat de jongeren zijn handelen kan koppelen aan zijn eigen waarden en opvattingen wat hen kritisch laat nadenken over zijn eigen identiteit. Je kan dan een situatie erbij pakken waar die jongere op een

bepaalde manier heeft gehandeld en met hen stil staat. Zo ga je alle zes punten langs om de jongere tot nieuwe inzichten te brengen.

Conclusie literatuurstudie

Vanuit de diverse literatuurstukken kan er geconcludeerd worden dat er in verschillende contexten (Pleegzorg, GGZ en jongvolwassenen) onderzoeken zijn uitgevoerd met resultaten waarin identiteitsversterkend handelen effectief is voor o.a. bewustwording van de etnische identiteitsontwikkeling. De meeste onderzoeken zijn uitgevoerd in de pleegzorgsectie waarin pleegzorgprofessionals zich anders opstellen om identiteitsversterkend te handelen waar positieve resultaten uit zijn gekomen. Echter kan er ook geconcludeerd worden dat er gebrek aan onderzoek is gedaan binnen de jeugdinstituten. Deelvraag twee en drie kunnen hierin meer duidelijkheid geven.

Deelvraag 2: Welke handelingsalternatieven bieden professionals voor het praktijkprobleem? Op basis van verschillende interviews ben ik tot conclusies gekomen per thema. Voor deze deelvraag heb ik in totaal elf professionals geïnterviewd, waarvan acht individuele interviews en een focusgroep op Locatie Noord (Rotterdam-Noord).

Thema kennis identiteitsontwikkeling

Uit de verschillende antwoorden van de professionals is er geconcludeerd dat er meer aandacht moet komen om kennis op te doen voor de etnische identiteitsontwikkeling. De professionals zijn nu vooral gesprekken aan het voeren om tot nieuwe inzichten te komen en verwachten eigenlijk dat de jongeren zelf met initiatieven komen. Er is geen sprake van zelfstudie en initiatief nemen om te exploreren binnen hun etnische identiteit. Een van de professionals binnen de uitwijkhuizen gaf aan “Ik probeer hun te stimuleren dat zij zelf komen met hun vragen en minder te sturen”. De professional had zelf niet veel kennis over de identiteitsontwikkeling, maar stond wel voor open om meer te leren door gesprekken aan te gaan met de kinderen als zij ermee kwamen. Een andere professional buiten de organisatie Enver gaf aan “Er is weinig kennis (vanuit de zorgverlener) om de etnische identiteit van de jeugd te stimuleren”. In het onderzoeksrapport van Degener (2023) blijkt dat kennis over verschillende achtergronden en identiteitsontwikkeling, twee vereisten zijn van identiteitsversterkend handelen. Het is logisch dat je van tevoren niet weet van alle etnische achtergronden. Hierdoor is het van belang dat je in de eerste instantie goed gaat bekijken wat er qua persoonlijke, etnische, sociaal economische en/of religieuze achtergrond mee zou kunnen spelen in de identiteitsvragen van de pleegkinderen oftewel jeugdigen uit de jeugdzorg (Degener, 2023). Belangrijk dat professionals wel toegang hebben tot kennisbronnen om zich te kunnen laten informeren per casus. Nog een vereiste is kennis over identiteitsontwikkeling en helpt bij begripvorming met betrekking tot de volgende punten:

- Dat je je ervan bewust bent dat identiteit veranderlijk is
- Identiteit wordt gevormd in relatie met de omgeving zoals opvoeders, vrienden, school, omgeving, sport, de buitenwereld, sociaal media.
- De identiteit gelaagd en meervoudig is en kennis over specifieke achtergronden niet 1 op 1 te vertalen is naar individuen, maar wel kan helpen om bewuster te worden en verdiepende vragen te stellen (Degener, 2023).

In de methodiek van Click is het ook een vereiste om zelf onderzoek te doen in hoe professionals hier zelf instaan, zodat zij zelf bewust zijn van hun eigen mening als zij de jeugdigen verdiepende vragen stellen. Het kan namelijk voor spanningen zorgen als dit niet overeenkomt met de jeugdigen (Timon, 2023).

Thema: Netwerk

Op basis van de verschillende interviews is er ook geconcludeerd dat netwerk een belangrijke rol speelt in de bewustwording van de etnische identiteitsontwikkeling. Het netwerk is de juiste plek waar jongeren zich bezig kunnen houden met hun etnische identiteit. Een van de professionals binnen het uitwijkhuis gaf aan “Daar proberen we de contact te stimuleren, zodat zij regelmatig contact met de zussen hebben”. Hij vond het namelijk belangrijk dat er veel tijd met netwerk doorgebracht wordt, zodat zij het thuisgevoel meer zullen krijgen wat belangrijk is in hun ontwikkeling. Vanuit de visie van de residentiele leefgroepen en uitwijkhuizen streven zij ernaar dat jeugdigen zoveel mogelijk thuis opgroeien, bij voorkeur thuis of bij netwerk (De Baat, 2023). Bij een kleine groep waar het niet lukt hebben we residentiele leefgroepen waar zij terecht kunnen. Hiermee kan er geconcludeerd worden dat er wel gestreefd wordt om altijd met netwerk samen te werken waar de meeste jeugdigen profijt van zullen hebben.

Thema: Cursus, training of faciliteiten voor identiteitsversterkend handelen

In het volgende thema is er geconcludeerd bij meerderheid van professionals dat zij graag gefaciliteerd willen worden met cursussen, trainingen of boeken. De meeste zijn niet op de hoogte of er cursussen zijn binnen Enver die specifiek gericht is op de etnische identiteitsontwikkeling van de jeugdigen. Binnen deze interviews is er wel een cursus genoemd waar elke professional profijt van zal hebben en zeker inspiratie kan opdoen om vanuit daar een specifieke cursus op te starten. Een van de professionals binnen de uitwijkhuizen gaf aan “Jaa, ik denk bewustwording kan duidelijk worden gemaakt, via een cursus, training, boek of lezing, waardoor het iets meer gaat leven en meer aandacht voor zijn”. Aanvullend hierop gaf een andere professional buiten Enver aan “Binnen Enver zie ik weinig diversiteit binnen deze cursussen toe, binnen Enver/ weinig diversiteit binnen deze cursussen”. Kortom er kan vanuit de organisatie Enver meer aandacht besteed worden aan de onderwerp etnische identiteit. Er bestaat buiten Enver een basiscursus met betrekking tot o.a. de etnische identiteitsontwikkeling. De cursus heet Beschermjassen, in deze training leer je binnen drie dagen de basisprincipes van beschermjassen. Bijvoorbeeld de werking van in-en uitsluitingsmechanismen, de kracht van de families, de impact van de levensovergangen en de interculturele competenties (Djie & Zwaan, 2023). Er kan vanuit de professionals inzichten en inspiratie worden opgedaan over de bewustwording van etnische identiteitsontwikkeling.

Thema: Diversiteit binnen het team

Tot slot is er geconcludeerd bij meerdere professionals dat er meer diversiteit moet komen in het team om standpunten vanuit verschillende inzichten te bekijken. Een van de professionals binnen de uitwijkhuizen gaf aan “Ja, nou, als ik kijk naar een jaar, een paar jaar geleden, vind ik het wel veel diverser geworden”. Aanvullend hierop werd aangegeven dat er meer diversiteit mag komen binnen teams, vanwege de inzichten die zij kunnen brengen bij andere collega's en blinde vlekken kunnen weghalen. Daarnaast kan een begeleider met andere etnische achtergrond sneller verbinden met een jeugdige die dezelfde achtergrond heeft. De collega's kunnen zo ook werken aan hun blinde vlekken, doordat zij gecorrigeerd worden door een begeleider van een ander etnische achtergrond die daar meer informatie over heeft. Volgens Degener (2023) is reflecteren op bias een vereiste, omdat je dan bewuster wordt van je eigen blinde vlekken wat kan tegenhouden in de begeleiding met jeugdigen. Bias verwijst naar op een onredelijke manier te oordelen of te handelen, gebaseerd op persoonlijke voorkeuren, overtuigingen of stereotypen. Uit de interviews kan er ook geconcludeerd worden dat er weinig wordt gereflecteerd vanuit de begeleiders, maar wel in vergaderingen of overdrachten hun handelingen worden besproken waar de begeleiders elkaar tot nieuwe inzichten kunnen brengen (wat ook laagdrempelig reflecteren is). Het onderling bespreken en naar elkaar luisteren is een onderdeel van de reflectie op bias.

Conclusie binnen thema's:

Per thema's zijn er verschillende conclusies getrokken. Binnen het thema kennis identiteitsontwikkeling wordt veel aangegeven weinig kennis te hebben over het onderwerp identiteitsontwikkeling. Doordat er geen cursussen zijn is er ook weinig expertise vanuit de professionals, waardoor gesprekken voeren momenteel een techniek is wat bewust wordt toegepast om zelf meer inzichten op te doen over het achtergrond. Binnen het thema netwerk is elke professional ermee eens dat er gestimuleerd dat jeugdigen meer bij netwerk zijn, zodat zij genoeg van hun cultuur binnen krijgen en huiselijke gevoel. Binnen het thema cursussen aanbieden worden er grotendeels vanuit de professionals gevraagd dat er een cursussen aangeboden moeten worden, zodat zij gezamenlijk tot nieuwe inzichten kunnen komen. Tot slot binnen het thema diversiteit er meer diverse pedagogische medewerkers mogen komen, zodat de inzichten diverser zijn.

Deelvraag 3: Welke handelingsalternatieven bieden jeugdigen voor het praktijkprobleem? Op basis van de interviews met de jeugdigen ben ik per thema tot verschillende conclusies gekomen. Er zijn zeven individuele interviews uitgevoerd binnen de drie locaties.

Thema: Religieuze identiteit

De jeugdigen geven aan meer ruimte te willen krijgen om hun geloof te praktiseren (religieuze identiteit). Een van de jongeren gaf aan "ben regelmatig op internet en binnen de kerk bezig met mijn geloof, vind het heel erg belangrijk, maar krijg het gevoel dat ik steeds binnen dit huis in de gaten wordt gehouden door de begeleiders". Ze vond dat zij weinig ruimte kreeg om bezig te zijn met haar religieuze identiteit en begeleiders regelmatig met haar meekijken als zij iets opzoekt op internet en begeleiders dan opmerkingen erover maken. De meerderheid van de jeugdigen zijn gelovig en nog op exploratietocht. Er kan geconcludeerd worden dat de jeugdigen in de moratorium fase zitten die Erik Erikson heeft ontwikkeld. Dit is de fase waar de jeugdigen actief overtuigingen en denkbeelden onderzoeken om zo tot eigen identiteit te komen (Van der Wal & Wilde, 2021). De meeste jongeren beleven namelijk meer stimulansen bij hun netwerk als het gaat om hun religieuze identiteit, waardoor zij binnen het uitwijkhuis/residentiele leefgroep nog aan het exploreren zijn.

Thema: Culturele identiteit

Uit de volgende thema: Culturele identiteit. Is er geconcludeerd dat jeugdigen behoefte hebben om bezig te zijn met hun culturele achtergrond. De meeste jeugdigen geven aan dat zij vooral bij netwerk veel gewoontes overnemen van hun eigen cultuur. Bijvoorbeeld Arabisch en Pools eten wordt dan door hun moeders gemaakt als zij op bezoek gaan. Er kan ook geconcludeerd worden dat de meeste jongeren behoefte hebben dat er minimaal 1 x per week cultureel gekookt wordt. Een van de jeugdigen binnen de uitwijkhuizen gaf aan "Beter koken". De jeugdige bedoelde hiermee dat er begrip is dat er niet altijd cultureel gekookt kan worden, maar wel één keer in de week geprobeerd wordt. Er kan ook wat huiselijke sfeer kenmerken uit die cultuur geïmplementeerd worden. Bijvoorbeeld Arabisch thee et cetera. De meeste jongeren begrijpen ook dat het moeilijk is voor de pedagogische medewerkers om eten uit hun cultuur te koken, maar dat zij het zullen waarderen als het gemaakt wordt. Een andere jeugdige bevestigde dit met "Ja, ik mis wel het eten, een beetje de sfeer, maar dat is moeilijk om te krijgen als je de enige Egyptenaar in het huis". Kortom de jeugdigen zijn er bewust van dat het lastig is om te koken en hebben daar begrip voor, maar zouden het wel leuk vinden als hier meer aandacht voor komt. Deze jeugdige vond het niet erg als er egyptisch gekookt werd, maar zou het wel waarderen als er moeite gedaan werd. Het zijn kleine factoren die jeugdigen zullen stimuleren om bezig te zijn met hun culturele identiteit. Aanvullend op deze thema kan er geconcludeerd worden dat zij zoveel mogelijk binnen netwerk willen zijn, omdat zij zich daar meer thuis voelen. Een van de jongeren gaf dan bijvoorbeeld aan " En eet gewoon bij mn moeder Egyptisch wat ik nu wel oke vind". De meeste jeugdigen geven dit aan dat netwerk een oplossing kan zijn om meer bezig te zijn met hun culturele identiteit en daar ook naar vragen vaker te willen.

Hierdoor is de behoefte voor de jeugdigen minder als het gaat om hun culturele eten binnen het uitwijkhuis.

Thema: Diversiteit

Tot slot kan er vanuit de jeugdigen geconcludeerd worden dat zij behoefte hebben aan meer diversiteit binnen het team, omdat zij dan sneller iets met hen zullen delen door gelijkenissen. Een jongere zou sneller diepgaande gesprekken hebben met iemand die al bepaalde kennis over iets heeft van zijn achtergrond of maatschappelijke context wat er dan momenteel speelt. Een van de jeugdigen binnen de uitwijkhuizen gaf aan “Ja, ik weet niet beetje moeilijk dan man. In het verleden zat ik bijvoorbeeld met meerdere Marrokaanse jongeren waar ik mij meer bij thuis voelde, omdat wij dingen met elkaar konden delen”. Deze jeugdige vindt het net als velen andere die er geïnterviewd werden belangrijk dat er jeugdigen en begeleiders binnen het huis kunnen helpen om gesprekken over hun eigen cultuur te hebben et cetera”. In de interviews worden ook regelmatig rolmodellen genoemd. Volgens Degener (2023) kunnen rolmodel een positieve factor zijn om die binnen het hulpverleningstraject te betrekken.

Conclusie verschillende thema's:

Uit de thema's hebben de jeugdigen verschillende conclusies getrokken. Binnen de thema religieuze identiteit is er geconcludeerd dat er meerderheid van de jeugdigen behoefte hebben aan verdieping binnen hun eigen religie. Ze vragen ook om meer ruimte, ondersteuning en begrip vanuit de begeleiding. Binnen het thema culturele identiteit geven meerderheid van de jeugdigen aan dat zij binnen hun netwerk veel bezig zijn met deze identiteit, waardoor zij binnen de uitwijkhuizen minder behoefte eraan hebben. Ze bevestigen allemaal wel dat zij het zullen waarderen als er vanuit de begeleiding meer bezig wordt gehouden met hun culturele identiteit, bijv: cultureel koken. Tot slot binnen het thema diversiteit hebben de jeugdigen behoefte aan een diverser team, omdat zij dan aangeven sneller te verbinden met iemand van dezelfde achtergrond.

3.2. Handelingsalternatief presenteren

In het vorige hoofdstuk zijn er verschillende handelingsalternatieven genoemd voor professionals waar gebruikt gemaakt kan worden om de jeugdigen bewuster te maken van hun etnische identiteitsontwikkeling. De kansen liggen bij de onderwerpen: Rolmodellen, diversiteit, cursussen en reflectie op bias. Het is van belang dat je eerst onderaan begint om het praktijkprobleem eerst in kaart te brengen. Hierdoor is het van belang dat er eerst aandacht voor het probleem komt vanuit de professionals in het uitwijkhuis en residentiële leefgroepen. Dit doe je door een cursus te volgen om de professionals bewuster te maken van hun eigen valkuilen. Er bestaat nog geen specifieke cursus binnen Enver als het gaat om jeugdigen bewuster maken van hun etnische identiteit. Hierin is de jeugdzorg organisatie Timon wel verder, doordat zij wel al een eigen cursus hebben ontwikkeld waarin zij geïnspireerd waren door de cursus 'Beschermjassen'. Hieronder volgt de eerste handelingsalternatief voor de professionals.

Handelingsalternatief 1: *Het volgen van de cursus beschermjassen met de gebiedsmanager, gedragswetenschapper en pedagogische medewerkers om inzicht te krijgen in de etnische identiteit.* Uit de praktijk is er geconcludeerd dat er bij meerderheid van de professionals behoefte is aan een cursus/training waar ze tot nieuwe inzichten komen als het gaat om omgang etnische identiteit. Uit deze praktijkonderzoek is de onderzoeker tot de inzicht gekomen dat er weinig kennis is vanuit de professionals over de aanpak van bewustmaking van jeugdigen van hun etnische identiteitsontwikkeling. Er wordt vooral geanticipeerd vanuit de gesprekken die gevoerd worden met de jeugdigen en daaruit informeren de professionals zich. Uit de interviews is er geconcludeerd dat de meeste professionals niet zelf kennis hebben opgedaan over de culturele achtergrond van het kind dat zij binnen krijgen. Maar ook niet echt faciliteiten aangeboden krijgen vanuit Enver en weinig

aandacht is voor dit onderwerp, waardoor het vooral 'op je af laten komen' meer het geval is. Hierdoor is het van belang om de cursus beschermjassen te volgen om de basis te beheersen, maar daarin ook mee te krijgen waar de professional aan moet werken om met kinderen te werken die een migratie achtergrond hebben.

Handelingsalternatief 2: De professional die samen met de jeugdigen praktische taken gerelateerd aan de culturele identiteit binnen het uitwijkhuis/residentiële leefgroep regelen. Uit het praktijkonderzoek is er geconcludeerd dat professionals en jeugdigen openstaan om het huiselijke sfeer aan te passen, zodat de kinderen zich meer thuis gaan voelen. Uit de interviews is gebleken dat de jongeren minimaal één keer per week wel behoefte hebben aan eten uit hun eigen cultuur. De groepsbegeleiders staan er ook voor open om hierin aanpassingen te verrichten aan de menulist. Echter vinden de begeleiders het moeilijk om cultureel eten te koken, omdat zij niet weten hoe het gemaakt kan worden. Het is van belang dat de groepsbegeleiders uit hun eigen comfort zone stappen en het initiatief nemen om met netwerk, kennisbron (google) en jeugdige te laten informeren om mee te kijken hoe het bijvoorbeeld gemaakt wordt en/of duidelijke instructies krijgt. Het kan bijvoorbeeld ook helpen om een rolmodel te koppelen aan de jongere en daarin wekelijks afspraken wordt gemaakt met betrekking tot hun etnische identiteit. Bijvoorbeeld mogelijkheid wordt aangeboden dat er vanuit het uitwijkhuis excursies naar culturele gelegenheden wordt georganiseerd. Of jongeren die gekoppeld worden aan een buurthuis of religieuze samenkomst plekken waar zij met elkaar kunnen netwerken en verbinden. Het zijn kleine praktische taken wat voor beide partijen positieve gevolgen heeft. In het onderzoeksrapport van Degener (2023) wordt er vermeld dat koken, culturele plekken bezoeken en verzorgingsproducten in huis hebben positieve stimulansen zijn. In het methode Click van jeugdzorgorganisatie Timon wordt ook aangegeven dat rolmodellen en koken bijvoorbeeld kan helpen in het stimuleren van hun etnische identiteit (Timon, 2023). Het is van belang dat een professional samen met het netwerk en kind aan tafel gaan om te vragen wat zij precies nodig hebben om zich meer thuis te voelen. Het kan ook zijn dat professionals hierin de initiatief nemen en zichzelf met kennisbronnen informeren over de cultuur, zodat je gemakkelijker kan verbinden met het kind.

H4 ontwerpen en uitwerken handelingsalternatief

In samenwerking met de gedragswetenschapper, pedagogische medewerkers en jeugdigen zijn we tot overeenstemming gekomen dat handelingsalternatief twee een manier is om jeugdigen bewuster te maken van hun etnische identiteitsontwikkeling. De jeugdigen lieten tijdens de interviews ook weten dat zij het waarderen als er praktische handelingen worden verricht met betrekking tot hun cultuur, omdat zij zich dan meer thuis zullen voelen. De professionals vonden dit een realistische alternatief, omdat het volgens hun toepasbaar kan zijn binnen hun uitwijkhuis/residentiële leefgroep. Er is niet voor handelingsalternatief 1 gekozen, omdat er binnen Enver nog geen specifieke cursus hiervoor is ontwikkeld. Uit gesprekken met de gedragswetenschappers blijkt dat er gebrek aan kennis is over dit onderwerp, waardoor het praktijkprobleem nog niet is gesignaleerd. Het handelingsalternatief is toepasbaar als de gedragswetenschapper samen met de manager dit bespreekbaar gaan maken in de vergaderingen. Deze twee collega's bespreken met regelmaat de agenda punten waar pedagogische medewerkers bijzitten en kunnen dan hierin de punten bespreekbaar maken en concretiseren. De praktische tips kunnen elke moment ingezet worden zonder dat er een einde aan zit. De praktische tips moeten ervoor zorgen dat de levensstijl binnen de uitwijkhuizen worden aangepast naar de culturele behoeftes van de kinderen, zodat de kinderen met een migratie achtergrond zich meer thuis gaan voelen.

Hieronder volgt de uitwerking van handelingsalternatief 2: ***De professional die samen met de jeugdigen praktische taken gerelateerd aan de etnische identiteit binnen het uitwijkhuis/residentiële leefgroep regelen.***

Tijdens informele gesprekken binnen uitwijkhuis/residentiële leefgroep zijn er mogelijkheden om 1 op 1 gesprekken te voeren waar de praktische taken worden besproken. Het is aan de professional om hierin de voortouw te nemen en gesprek te voeren met de jeugdigen over zijn culturele achtergrond. Er komen een aantal aspecten naar voren namelijk eten en cultuur huiselijke accessoires die bespreekbaar worden gemaakt. Hieronder volgen een aantal mogelijkheden die uitgevoerd kunnen worden om de jeugdigen meer bewust te maken van hun etnische identiteit.

Afspraken maken met de professionals

De gedragswetenschapper en gebiedsmanager organiseren een vergadering met de pedagogische medewerkers en gastvrouw van hun locatie. Het advies is om tijdens de vergadering bespreekbaar te maken wie de menu lijst maakt of aan de leefgroep. Het is ook mogelijk om aan de leefgroep Langenhorst (Zuid) te vragen of zij de menulijst willen opsturen (zie bijlage 6). De bedoeling is dat deze zichtbaar is met de vergadering. De professionals maken met elkaar bespreekbaar op welke dag er cultureel gekookt wordt en houden vast aan die dag. Markeer die dag met een stift, zodat elke professional en jeugdige op de hoogte is van de culturele dag en hang hem op de gang (zodat menulijst zichtbaar is). De gedragswetenschapper kiest samen met de pedagogische medewerkers een dag uit, zodat de culturele eet dag vaststaat.

Menulijst invullen

Daarna worden er besproken welke jeugdige aan de beurt is om hun culturele eten door te geven. Je kunt naast het menulijst noteren wie deze week aan de beurt is, zodat ieder kind aan de beurt komt. Hiermee spreek je de verwachting naar de jeugdigen uit en laat je zien dat je meer aandacht wilt besteden aan hun etnische identiteit. De bedoeling is dat elke zondag de pedagogische medewerker een van de kinderen naar kantoor vraagt om zijn culturele maaltijd door te geven. Bijvoorbeeld op zondag een jeugdige aan de beurt is om op kantoor zijn maaltijd door te geven die hij graag op de culturele woensdag wilt eten. Het gebeurt 1 x per week, omdat het dagelijks te zwaar wordt volgens de pedagogische medewerkers. Het is ook mogelijk om via Whats app aan de jeugdige te vragen wat diegene op de culturele woensdag bijvoorbeeld wilt, omdat dit sneller gaat. Uit het praktijkonderzoek is namelijk gebleken dat de jongeren zelf niet vragen om cultureel te koken, omdat zij beseffen dat pedagogische medewerkers moeite hebben om dat te maken. Hierdoor hebben zij bijna nooit de poging genomen om samen met de begeleider te zitten, maar als er een specifiek dag hiervoor komt op papier dan zal de jeugdige het gevoel krijgen dat er moeite in wordt gestoken om cultuur-sensitief te werken vanuit de pedagogische medewerkers. De andere openstaande dagen op het menulijst kunnen andere maaltijden worden doorgegeven waar de jeugdige zin in hebben. Als een dag niet is ingevuld kan de pedagogische medewerker zelf daar invulling in geven.

Culturele aspecten bespreekbaar maken in 1 op 1 gesprek

Tijdens het 1 op 1 gesprek is het de bedoeling dat je een aantal vragen gaat stellen om erachter te komen welke culturele aspecten jeugdige graag in huis willen hebben. Er is geen specifieke locatie voor dit gesprek, omdat het ook op de bank of buiten kan et cetera. De vragen die gesteld kunnen worden zijn: Welke dingen mis jij heel erg van je eigen cultuur? Wat had jij in je ouders huis wat je graag hier ook zou willen hebben? Wat voor kleine snacks of hapje mis je uit je land? Uit het praktijkonderzoek is namelijk gebleken dat jeugdigen graag culturele hapjes, materiaal of drinken meer in huis willen hebben. Een van de begeleiders gaf aan dat er weleens vanuit de jeugdige gevraagd werd of er culturele drankjes gehaald mochten worden. Tijdens dit informele gesprek kan je gelijk aantal antwoorden krijgen waar je als pedagogische medewerker gebruik van kunt maken

om cultureel boodschappen te doen. Het boodschappen doen zit in het takenpakket van de pedagogische medewerker. De verwachting is ook dat de pedagogische medewerkers capabel genoeg zijn om verdiepende vragen te stellen en daarna door te vragen. Je bent dan op de hoogte welke culturele producten en accessoires je binnen huis kunt halen om het kind bewuster te laten worden van zijn etnische identiteit. In het onderzoeksrapport van Degener (2023) wordt bevestigd dat cultuur koken ondersteunt in het bewustwording van de etnische identiteitsontwikkeling bij jeugdigen.

Netwerk inschakelen

Er is een grote kans dat de pedagogische medewerker niet weet hoe die culturele maaltijd gemaakt moet worden. Er wordt vanuit de pedagogische medewerker verwacht een open en nieuwsgierige houding te hebben om uit te zoeken hoe het wordt gemaakt. Er zijn hierin verschillende mogelijkheden. Je neemt het initiatief om aan het kind het recept te vragen. Je vraagt aan het kind mee te gaan met het boodschappen en deel te nemen om het eten voor te bereiden. Het kan zijn dat het kind niet mee wilt gaan met het boodschappen, waarin jezelf dan het initiatief moet nemen om de producten te halen. Je kunt bellen naar het netwerk om te vragen welke ingrediënten er gekocht moeten worden of op google opzoek gaan naar recepten waar er genoeg van te vinden is. In dit gesprek kun je ook vragen stellen over culturele aspecten die zij veel in huis hebben wat aangeschaft kan worden. Bijvoorbeeld: cultureel drinken, hapjes, materiaal en muziek (gebedskleed, bijbel). Tegelijkertijd kun je gerichte vragen stellen hoe de maaltijd gemaakt kan worden. Alle jeugdigen binnen dit praktijkonderzoek geven namelijk aan graag meer tijd met netwerk door te willen brengen, omdat zij zich daar meer thuis voelen. Hierdoor is het van belang dat er nauw samengewerkt wordt met netwerk. Binnen de methode Click van jeugdzorgorganisatie Timon wordt ook aangegeven dat netwerk een positieve factor is in het identiteitsontwikkeling. Het is namelijk normaal dat de pedagogische medewerkers koken binnen deze jeugdinstituten. Je kunt vragen iemand van het netwerk op de culturele dag te laten komen, zodat er gezamenlijk gekookt wordt en direct geobserveerd wordt hoe die maaltijd gemaakt wordt. Tegelijkertijd cultureel muziek in huis draaien wat de huiselijke sfeer kan stimuleren. De menulijst moet in principe flexibel genoeg zijn om het naar een andere dag te wijzigen, als netwerk jeugdige niet kan op de culturele eet dag. Tot slot is er ook een mogelijkheid om het netwerk maaltijd te laten maken en te komen brengen waar ze later geld kunnen krijgen voor de boodschappen die zij hebben gedaan. Het voordeel hiervan is dat er nauw samengewerkt wordt met het netwerk om de etnische identiteit van het kind te stimuleren.

Voordelen praktische handelingen binnen deze context

De voordelen hiervan zijn divers. Je zorgt hier voor dat elk kind meer begrip heeft voor iemands cultuur en minder discriminatie ontstaat binnen de groep, omdat elk kind bekend is met het cultuur door de aandacht die eraan besteed wordt. Dit is ook bevestigd vanuit een pedagogische medewerker binnen één van de uitwijkhuizen. Het is ook belangrijk om kleine accessoires uit de culturele achtergrond aan netwerk te vragen, zodat het in huis gezet kan worden. Bijvoorbeeld bij de Iraakse kinderen dat er een gebedsruimte komt, snacks uit het land wordt ingekocht of een deurmat gekocht wordt uit dat land. Het zijn vaak de kleine dingen die veel kunnen betekenen voor de kinderen. Aanvullend hierop kunnen deze praktische handelingen bij jeugdigen hun psychosociale functioneren, schoolprestaties en mentale gezondheidsuitkomsten verbeteren (Degener, 2023). Uit de gesprekken met de kinderen is ook gebleken dat zij dit zullen waarderen als er meer moeite wordt gedaan, maar hebben begrip dat het lastig is als je daar niet bekend mee bent. Het kan ook bijvoorbeeld fijn zijn om muziek te draaien uit de land van herkomst van jeugdigen. Kortom deze praktische taken kunnen bewustwording creëren bij de jeugdigen en zij kunnen zichzelf identiteitsvragen stellen of het bij hen past. Vind ik dit fijn? Hoort dit bij mij of gewoon bij mijn thuis? Het zijn bijvoorbeeld identiteitsvragen waar jeugdigen uit deze contexten mee kunnen rondlopen.

Literatuurlijst:

1. Click: nieuwe methodiek voor identiteitsversterking | Timon. (z.d.). <https://www.timon.nl/steun-ons-werk/bedrijven-en-fondsen/click-nieuwe-methodiek-voor-identiteitsversterking/>
2. Augeo leert. (z.d.). Stadia van morele-ontwikkeling. In *Augeo*. Augeo. Geraadpleegd op 28 maart 2023, van <https://www.augeo.nl/-/media/Files/Bibliotheek/Augeo-Stadia-morele-ontwikkeling.ashx>
3. Davidse, A. D. (z.d.). *Click: nieuwe methodiek voor identiteitsversterking | Timon*. Timon. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://www.timon.nl/steun-ons-werk/bedrijven-en-fondsen/click-nieuwe-methodiek-voor-identiteitsversterking/>
4. Day, M. D., Badou, M. B., & Breda, B. B. (2020). Geboren en getogen 2.0. In *KIS*. Kennisplatform Inclusief Samenleven. Geraadpleegd op 27 maart 2023, van <https://www.kis.nl/publicatie/geboren-en-getogen-20>
5. Day, M. D., Voorwinden, M. V., & Yassine, D. Y. (2022). Culturele identiteitsontwikkeling en het jongerenwerk. In *Verwey Jonker*. Verwey Jonker Instituut.
6. de Baat, M. B. (2023). Een professioneel (tijdelijk) thuis. In *Enver*. Enver.
7. Degener, C. D. (2023). Identiteitsversterkend handelen in de pleegzorg. In *Hogeschool Rotterdam*. Mediacenter.
8. Ensie. (2023). *Etniciteit | betekenis & definitie*. <https://www.ensie.nl/betekenis/etniciteit>
9. Enver. (2022). Locatie informatie. In *Enver*. Geraadpleegd op 13 februari 2023, van https://file:///C:/Users/aathi/Downloads/Locatie%20Informatie_230213_131153.pdf
10. Evans, N. J., Forney, D. S., Guido, F., Patton, L.D., & Renn, K.A. (2010). Student development in college: Theory, research, and practice. (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
11. Hoeijmans, F. H., Snijder, L. S., & de Krosse, J. K. (2013). Uitwijkhuis. In *Enver*. Enver.
12. Messelink, A. M., [Annelies Messelink]. (2019). Internationale competenties. In *Nuffic*. Nuffic. Geraadpleegd op 13 maart 2023, van <https://www.nuffic.nl/sites/default/files/2020-08/rapport-internationale-competenties.pdf>

13. Mullainathan, S., & Shafir, E. (2013). *Scarcity: Why having too little means so much*. Times Books/Henry Holt and Co.
14. *Over Enver • Enver*. (z.d.). Enver. <https://www.enver.nl/over-enver/>
15. Phinney, J. S. (1992). The multigroup ethnic identity measure: A new scale for use with diverse groups. *Journal of Adolescent Research*, 7(2), 156–176.
16. Soenens, B., & Luyckx, K. (2003). Nieuwe ontwikkelingen in onderzoek naar identiteitsvorming. *Kind en Adolescent*, 4, 188-199.
17. Timon. (2023). Click uniek en verbonden theoretische onderbouwing. In *Timon*.
18. Umaña-Taylor, A. J., & Hill, N. E. (2020). Ethnic–racial socialization in the family: A decade's advance on precursors and outcomes. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 244–271.
19. Van Der Donk, C., & Van Lanen, B. (2019c). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*.
20. Verhoeff, A. V. (2008). *Identiteitsversterking door beeldende Therapie* [Praktijkonderzoek]. Hogeschool Utrecht.
21. Wal, J. van der & Wilde, J. de. (2017). Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding: een praktijkgericht boek (5de editie). Coutinho.
22. van der Borg, C. B. (2023, 12 januari). *Identiteitscrisis: wie ben ik nou eigenlijk?* | Psycholoog. Geraadpleegd op 4 april 2023, van <https://psycholoog.nl/blog/identiteitscrisis-wie-ben-ik-nou-eigenlijk/>
23. Ensie. (2023, 3 april). Ensie. Geraadpleegd op 3 april 2023, van <https://www.ensie.nl/betekenis/sociale-cohesie>
24. A Djie, K. T., & Zwaan, I. Z. (2023, 1 mei). *Beschermjassen – Ruimte creëren voor diversiteit*. Geraadpleegd op 28 mei 2023, van <https://www.beschermjassen.nl/>
25. Degener, C. D. (2021, 13 september). *Leven in een gezin met etnisch-culturele verschillen*. Tijdschrift voor orthopedagogiek. Geraadpleegd op 13 februari 2023, van https://www.tijdschriftvoororthopedagogiek.nl/110-2371_h1-Leven-in-een-gezin-met-etnische-culturele-verschillen-h1
26. Pleegzorg. (2021, 13 oktober). *Identiteit en loyaliteit*. Geraadpleegd op 20 februari 2023, van <https://www.pleegzorg.nl/bibliotheek/35-opvoeding-en-ontwikkeling/21-gedrag-van-je-pleegkind/126-identiteit-en-loyaliteit>

27. Ang, W. (2019, 14 oktober). *Hoe worden jongeren wie ze zijn?* Sociaal.Net.
<https://sociaal.net/achtergrond/identiteit-in-een-diverse-wereld/>
28. Degener, C. D., Bartelink, B. B., & Pleegzorg. (2022, 15 november). *Cultuur en identiteit van een pleegkind*. Pleegzorg. Geraadpleegd op 26 april 2023, van
<https://www.pleegzorg.nl/bibliotheek/50-cultuur-en-religie/628-cultuur-en-identiteit-van-een-pleegkind>

Bijlage 1 interview leidraad en planning

Bijlage 1.1. Interviewleidraad en vragen professionals

Wat wil je voor deelvraag 3 te weten komen met het instrument	Thema's of onderwerpen	Sub thema's of topics	Voorbeelden van interviewvragen
Wat kunnen de professionals betekenen voor de jeugdigen om hun etnische identiteitsontwikkeling te stimuleren binnen de leefgroep/ uitwijkhuis. En wat kunnen zij anders doen om de etnische identiteitsontwikkeling te verbeteren bij de jeugdigen.	Etnische identiteit	Werkwijze professionals, expertise, cursus etnische identiteitsontwikkeling	De vragen staan hieronder geformuleerd.

Bijlage 1.2. Interview professionals:

Eerst respondent laten voorstellen en interviewer geeft korte uitleg over het onderzoek. **Deelvraag 2:** Welke handelingsalternatieven bieden professionals voor het praktijkprobleem? Ik wil kijken wat de professionals al doen binnen de leefgroep/uitwijkhuis om identiteit versterkend te handelen.

1. Wat verstaat u onder etnische identiteit?
2. Wordt er wat gedaan aan de etnische identiteit of wordt er rekening mee gehouden?
3. Welke dingen doen jullie bewust of welke acties worden bewust uitgevoerd om de etnische identiteitsontwikkeling van het jeugdigen te bevorderen?
4. Wat mist u binnen de residentiele leefgroep om de etnische identiteitsontwikkeling nog beter te stimuleren bij de jeugdigen met een migratie achtergrond?

5. Hoe kunnen externe organisaties (verbinding) bijdrage leveren aan de residentiele leefgroep om de etnische identiteit van jeugdigen beter stimuleren?
6. Hoe maken jullie als professionals problematieken als discriminatie en uitsluiting bespreekbaar?
7. Wat word er vanuit Enver aan jullie aangeboden, zodat jullie identiteitsversterkend kunnen handelen (denk aan cursus, trainingen etc)?
8. Hoe zou u de relatie omschrijven die jeugdigen hebben met hun familie?
9. Hoe werken jullie samen met het netwerk van de jeugdigen?
10. Houden jullie tijdens het koken rekening met de waarden, overtuigingen en cultuur van de jeugdigen?
11. Hoe kan daarop ingespeeld worden vanuit de gedragswetenschapper?
12. Wat wordt er op de leefgroep gedaan om de trauma's van de kinderen te verwerken?
13. Wat doen jullie als professionals om de blinde vlekken te voorkomen?
14. Wat wordt er gedaan bij de aankomst van de jeugdigen met betrekking tot zijn cultuur, overtuiging en waarden?
15. Doen jullie informatie op over de achtergrond van de jeugdigen?

Zo ja, Hoe doen jullie dat?

Dit waren de vragen. Ik bedank u voor uw tijd en wilt u nog iets aanvullends vertellen? Of heeft u zelf vragen?

Geef aan dat de gegevens worden getranscribeerd en dan wordt verwerkt in het praktijkonderzoek. Neem afscheid en geef aan dat je uitkijkt naar een nieuwe samenwerking.

Bijlage 1.3. Interview planning professionals:

Locatie Langenhorst	Functie	Onderwerp	Datum
	Gedragswetenschapper	Etnische identiteit	
	Pedagogische medewerker (P.M.)	Etnische identiteit	18 april 2023
	PM	Etnische identiteit	19 april 2023
	PM	Etnische identiteit	20 april 2023
	Leger des Heils jeugdbeschermer	Etnische identiteit	

Locatie Noord	Functie	Onderwerp	Datum
Focusgroep	PM	Etnische identiteit	18 mei
Focusgroep	PM	Etnische identiteit	18 mei
Focusgroep	PM	Etnische identiteit	18 mei

Uitwijkhuis Posthoorn	Functie	Onderwerp	Datum
Individuele interview	PM	Etnische identiteit	8 mei 2023
Individuele interview	Voogd	Etnische identiteit	9 mei 2023
Individuele interview	gedragswetenschapper	Etnische identiteit	10 mei 2023

Bijlage 2 interviewleidraad en planning jeugdigen

Wat wil je voor deelvraag 3 te weten komen met het instrument	Thema's of onderwerpen die naar voren komen	Sub thema's of topics	Voorbeelden van interviewvragen
Wat ervaren de jeugdigen binnen de leefgroep voor het ontwikkelen van hun etnische identiteit. Denk aan de interesses, behoeften en belangen die zij willen uiten in de leefgroep. En wat willen de jeugdigen anders zien om de etnische identiteit ontwikkeling verder te kunnen ontwikkelen	Ervaring binnen uitwijkhuizen, foto's die zij graag bespreekbaar willen maken	Etnische identiteit, persoonlijkheid, behoeftes binnen de uitwijkhuis	Allereerst zal de interviewer vragen om de respondent zich te laten voorstellen en inleiden naar de foto's die respondent wilt bespreken en daar verdiepende vragen op stellen. Het hangt af waar de jeugdige het over wilt hebben.

Bijlage 2.1. Interview planning jeugdigen

Naam	Jeugdige leefgroep	Onderzoeksvraag	Datum
M	Langenhorst	Ervaring etnische identiteitsontwikkeling	16 mei
A	Langenhorst	Ervaring etnische identiteitsontwikkeling	17 mei
P	Noord	Ervaring etnische identiteitsontwikkeling	18 mei
E	Noord	Ervaring etnische identiteitsontwikkeling	18 mei
A	Noord	Ervaring etnische identiteitsontwikkeling	18 mei
S	Posthoorn	Ervaring etnische identiteitsontwikkeling	12 mei
K	Posthoorn	Ervaring etnische identiteitsontwikkeling	12 mei

Bijlage 3 selectiecriteria tabel

Inclusie	Exclusie
De bron: - Identiteitsversterkend handelen van Clementine Degener - Beeldend therapie van Verhoef - Pleegzorgonderzoek culturele identiteit - Timon Click methodiek - Pedagogische tools/interventies identiteit	De bron: - Nieuwe ontwikkeling in onderzoek naar identiteitsvorming - Hoe worden jongeren wie zij zijn? - Messelink internationale competenties

Bijlage 4 menulijst cultureel eten

WEEKMENU

Maandag	
Dinsdag	
Woensdag	
Donderdag	
Vrijdag	
Zaterdag	
Zondag	

Andere documenten zijn weggehaald vanwege privacy redenen.